

www.e-rara.ch

De Origine Erroris Libri Dvo Heinrychi Bvllingeri

Bullinger, Heinrich

Tigvri, Mense Martio, Anno M. D. XXXIX

Zentralbibliothek Zürich

Shelf Mark: 5.101

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-2603>

Cap. XII.

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

ptum fuisse & usurpatū quod de Micha & matre eius scribitur. Deinde quod furta & rapinæ ab initio materiam fomentaq; præbuerunt superstitionibus. Postremo quod idola post se trahant delubra, sacella, aras, pæpla, uela, faces, sacra & sacrificia, quæ omnia improbantur à domino quamuis in honorẽ & gratiam dei fiant. Nam quamuis Michæ mater hæc pulchre, diligenter bonaq; intentione ipsi etiam domino deo instituisset, peccat tamen contra dominum. Sequitur enim in historia, In diebus illis non fuit rex in Izrael, sed quisq; quod rectū erat in oculis suis faciebat. At in lege præceptum legimus à Domino, Non faciet quisque quod rectum est in oculis suis, Deut. 12. In eodem capite certus præscribitur locus in quo se coli iubet dominus. Ideo enim & tabernaculum constitutum & ara collocata sacrificijs unica, & postmodum à Solomone templum legitur extructum. Eodem capite præscribitur etiam certus modus certaq; forma diuini cultus, à qua si quid uariasset populus, id quidem à diuinis prophetis pro fornicatione & præuaricatione habebatur, imò obiurgantes clamabāt, Dereliquistis dominum, & seruistis dñs alienis. Id quod prophetarum sermones legitibus ubiq; occurrit. Illa uero disputauimus hactenus de origine erroris circa superstitionem & idololatriam Iudæorum, & quæ huius fuerint causæ & firmamenta.

De progressu idololatriæ Iudaicæ. Cap. XII.

Progressus initio haud multū fuit absimilis, causas modo turpiore habuit. Tēporibus quidem Samuelis & Dauidis adde & Solomonis

monis floruit, ut magis nunquam, uera religio in Izraele, sub finē regni Solomonici suppullulauit superstitio iterum. Cum enim Solomon diligeret mulieres alienigenas, Aegyptias, Moabitidas, Idumæas, Zidonias & Ammoniticas, quas à suorum cōiugio consortioq̃, lege lata, remouerat dominus, inclinauerūt cor regis, ut excelsa, id est templa arasq̃ in æditioribus locis constructa, ac phana dijs peregrinis in uxorū gratiam extruere iuberet. Quam ob rem profecto fœdam & abominabilem non abs re iratus dominus, regnum amplissimum aliàs potentissimum opulentissimumq̃ scidit. Nam sola tribus Iuda & portio quædam circa templum Beniamitarum, domum sequuta est Dauidis, reliquæ tribus omnes crearūt sibi regem impium Iarobeam. Hic cum metueret ne Leuitarum doctrina iterum coalesceret regnū, & Dauidis domus restitueretur in integrum se abdicato aut occiso per tumultū, si uidelicet pro more antiquo populus legem auditurus ad templum ascēderet Hierosolymitanum, metu, auaritia, & ambitione cæcatus, ut plebem à templo & doctrina legis auerteret, nouum ritum colendi & nouam religionem contra præcepta dei molitur sacrilegus nebulo. Facit ergo duos uitulos aureos, nimirum æterni & ueri dei signa, & ait ad populum, Satis ascendistis hactenus in Hierusalē. Quorsum enim opus est tantis laboribus, tantis defatigatiōibus, deniq̃ & sumptibus inæstimabilibus, miseram conficere plebē propter religionem, cum compendio & minoribus cum laboribus tum sumptibus Deo liceat seruire & hunc religionē iusta colere. Didicerat impostor, præcepto re sathana, religionem & utilitatem publicam præterere suis affectibus, ac sub specie religionis formandę

*Solomon idololatriæ
author.*

*Impietas
Iarobeam
primi regis
Izraelitici.*

Vituli Ierobeam.

suum agere negotium. Profert ergo nunc dei simulacra & tanquam è tripode pronuncians clamat, Ecce dñj tui Izrael, qui eduxerunt te de terra Aegypti. Id quod perinde intelligendum est atq; illa populi acclamatio, cuius memini in capite præcedēte. Nolebat uideri rex impostor aliquid instituisse nouū aut inusitatum, aut nouitiū suis deum proposuisse colendū. Totidem ergo uerbis & eadē utiq; acclamatione, qua olim in deserto maiores Izraelitarum nequā usi leguntur, haud dubie ut antiquo patrum exemplo impietatē restauratam faceret commendatiorē. Cum his non pugnant quæ in hæc uerba leguntur 3. lib. Reg. cap. 14. Tu malū egisti super oēs eos qui fuerunt ante te. Nam pergens fecisti tibi deos alienos & conflabiles, ut irritares me, & proiecisti me post tergū tuū. Siquidē Augustinus lib. Quæst. super Iosue 6. cap. 29. Quisquis, inquit, talem cogitat deum qualis non est deus, alienum deum utiq; & falsum in cogitatione portat. Ipsa quoq; pietas uera dicat de deo aliter non esse cogitandū, q̄ ipse de se in suo uerbo cogitari uoluit. Et Socrates, teste eodē August. lib. de Consonantia euangelistarū 1. cap. 18. dicere solitus erat, Vnūquēq; deum sic coli oportere quomodo se ipsum colendū esse præcepisset. Id cum non obseruaret Iarobeam, recte dicitur deos sibi fecisse alienos, quanquā deum uerum colere uideri uolebat. Nam negotiū populo ita proponere uidetur, ut dicat se de loco & modo colendi commodiorem tradere rationē, non deum nouum aut religionē alienā. Et populi ingratitude erga deū & pphetas eius amentia, & ueritatis fastidium, deniq; uita impœnitens, iusto dei iudicio huiusmodi nebulis uerborum & uafri imposturis puniri merebatur. Ergo prosperatur, pessimum

Deum alienum facere quid?

mum consiliū in manu regis perditissimi, instituitq̃
 duo templa cathedralia, in locis sanè celebribus, nēpe
 in Bethel, quod sonat domū dei, et in Dan ubi aliquan-
 do fuerat insigne illud Michæ idolū ac sacerdotiū. His
 magnifica & preciosa idola & aras instructissimas im-
 ponit, Præterea minuit Feriarū numerum, & pro tri-
 bus unum instituit festū, nimirū ne uideretur uspiam
 miseram onerare plebeculam. Cōmode item ac plausi-
 biliter istud ad finē anni, cum iam omnes fructus colle-
 cti essent, ordinauit, Sic enī opera rustica populariūq̃
 negotia minus interrumpēbantur. Sed & sacerdotes
 non ex una tribu, quemadmodū dominus fecerat fie-
 riq̃ præceperat, sed ex oībus tribubus, imò è sece ple-
 bis delegit, ne nō similes haberēt labra lactucas. Hæc
 plausibilia & popularia erant & uidebant̃ omnia fieri
 & in dei gloriam & reipub. utilitatē. Ideo uero & ani-
 mis promptissimis, nec sine eximia laude regis, susce-
 pta est impia superstitio à stolido populo, qui tum de-
 mum sibi ipsi per oīa ereptus nephandam idololatriā
 ad astra extulit, cum rex non minus temerarius quā
 sacrilegus, primus prodiret ad arā, & noua sacra ipsus
 auspicaretur; hoc ipso facto suo comprobans laudē &
 præmiū expectandū à domino ob institutā hanc reli-
 gionem, & fulmen nequaquam esse metuendū, quod
 prophetæ quidā nescio quid acerbi effundentes, mi-
 nabātur. Ad hūc uero modū & has ob causas, regeq̃
 Iarobeā authore, extructa sunt in Izraele templa, aræ,
 & idola dei, sic institutæ sunt ferie, inuenta sunt sacra,
 sacerdotes & sacrificia impia.

Durauit hic error & hæc superstitio impia in Izrae-
 litico regno ad excidium usque & ad captiuitatem Af-
 syriacam annos ni fallor 258. Auxerunt impietatem

Bethel & Dan.

Achab.
*Iarobeam impietas nouis ac-
 cessionibus*

regis Iarobeam sequentes principes qui nulla electio-
 ne iusta uenerant ad imperium, sed ipsi sese malis ar-
 tibus, latrocinij, seditioibus ac parricidijs extulerant.
 Inter hos primæ nobilitatis fuisse traditur Achab, de
 quo in Sacra historia sic legimus, Et fecit Achab filius
 Amri malū in oculis domini super omnes eos qui an-
 te eum fuerant. Nam perexiguū & leue illi uideba-
 tur ambulare in peccatis Iarobeā filij Nebat, nisi etiā
 duxisset uxorem Iezabel filiam Ethbaal regis Zido-
 niorum, igitur abiit & coluit Baal, atq; adorauit eum.
 Erexit quoq; aram ipsi Baal in templo Baal, quod ædi-
 ficarat in Samaria. Plantauit præterea lucos, & adie-
 cit Achab ut ea faceret quibus Deū Izraelis irritaret.
 Hactenus quidē coluerat populus deum Izraelis, sed
 non eo modo quo dominus se colū uoluerat. Erexerāt
 statuas, posuerant plures aras, et templa extruxerant,
 offerebantq; illegittima sacrificia. Nūc additur Deus
 alienus & ritus colendi Zidonius & gentilis, & huius
 nephandæ impietatis author est sacrilegus ille & pro-
 phetarum omniumq; bonorū uirorum parricida A-
 chab. Contemptorē illum dei et omnis impietatis prin-
 cipium regem nebulonem sequuti sunt pleriq; Izrae-
 lis reges, adijcētes et ipsi ex gentilium obseruationi-
 bus nephanda quædam, ne non absoluta esset falsa im-
 pia & abominanda religio: breui ergo sic creuit super-
 stitionis, nequitia & idololatriæ impietas, ut dominus
 cogeretur gentem nephandā & poenitere nesciam
 excindere. Vnde iterum testatur historia sacra & ait,
 Factū est ut peccarent filij Izrael domino deo suo, qui
 eduxerat eos de terra Aegypti, & timerent deos alie-
 nos, & ambularent in ceremonijs gentiū. Et misit do-
 minus prophetas qui dicerent, Reuertimini à uijs ue-
 stris

stris malis, & custodite praecepta mea & ceremonias meas, sicut praecepi patribus uestris. Sed nō audierūt, imō magis indurarunt ceruicem, & abierunt post uanitatē, factiq; sunt uani & Gentibus similes, quae erāt per circumitum eorum, de quibus praeceperat dominus ne ita facerent sicut illae. Nam dereliquerunt omnia praecepta dei sui, feceruntq; sibi conflatile, nempe duos uitulos, fecerūt & lucum & adorauerunt omnē militiam caeli & ipsum Baal coluerūt: traduxeruntq; filios suos & filias per ignem, & usi sunt diuinationibus & augurijs, uidentes seipfos ut facerent malum in oculis domini, & irritarent eum. Et concitatus dominus ualde contra Izrael, amouit eos à facie sua, & non remansit nisi sola tribus Iuda.

Quid quod uicinam Iudae tribū seu contagio quo *Idololatriam* pestifero Izraelitarum corruptio infecit, ut tandē *tria tribus* & ipsa post annos ferme 133. per magnum illum orbis *Iuda.* monarcham Nabuchodonosorem, unā cum urbe sancta & templo famosissimo ferro & igne excinderetur? Nam prophani reges in primis autem Achaz & Manasses in ipsum domini templum idola & aras & peregrinum dei cultum impijssime importarant, praeterea extruxerāt in locis amoenioribus, in collibus, syluis, itineribus, pratis & uallibus sacella & delubra Deorū, neque erat ullus uel finis uel modus idololatriae. Ieremias enim in cap. 3. clamat, Dominus dixit ad me in diebus Iosiae regis, Nunquid uidisti quid fecerit illa rebellis Izrael? Abijt enim in omnem montē excessum, et sub omnem arborem frondosam, et fornicata est ibi. Et dixi postquam fecerat haec omnia, Reuertetur ad me, sed nō est reuerfa. Viditq; perfida soror eius Iuda. Et cum uidissem quod nollet reuerti, atq; ideo dimisiss

Ierem. 4.

sem eam dedissemq; ei libellum repudiij, non expauit perfida soror eius Iuda, sed abiens fornicata est et ipsa, & polluta est terra fornicatione. Nec in omnibus istis redijt ad me Iuda in toto corde suo, sed in mendatio, dicit dominus. Quoties enī sancti principes ædictis sanctis idololatriam prosciberent & religionem ueram reducere satagerent, id quod ab Ezechia & Iosia feruenti studio præ cæteris factum constat, toties inuenti sunt in plebe et aula rebelles, qui idololatriam mallent & ueram religionem odirent cane peius & angue. Isti in ædibus suis priuatis clanculo instrumenta impietatis retinebant. Colebant sanè & ipsi deum, sed simul etiam deos, imò hos pluris faciebant quàm ipsum dominum. Hinc Sophonias Iosia temporibus prædicās dei nomine clamabat, Extendam manū meam super Iudam & super cunctos habitatores Hierusalem, et elsi minabo de loco hoc reliquias Baal, nomen Kemorim unā cum sacerdotibus, & eos qui adorant in tectis militiam cœli, & eos qui adorant & iurant per Dominū & per Malkom, eos quoq; qui retroacti sunt à domino, & qui non quæsierūt dominum neq; inuestigauerunt eum. Audimus post reformationem factam plurimum adhuc superstitionis impiæ ac idololatriæ super fuisse in populo Iuda, in primis reliquias Baal, Kemorim item, & quod simul iurabant & in nomine dei & Malkom. Tamen si enim pleriq; deum colebant, paucissimi tamen unum ac solū colebant, simul enim & Baal uenerabantur. Et Kemorim nouum fuit genus religionis. Nomen deriuatum uidetur ab ardore. At ardorem alij referunt ad mentē, quasi fuerint seraphici quidam monachi, ob studia pietatis pectoraq; amore rerū celestium & diuinarum æstuantia sic appellati. Alij referunt

Jer. l. 4. 5

Kemorim.